

Dränering runt kv Blåklockan

RAÄ-nr Linköping 153:1
Kv Blåklockan
Linköpings stad och kommun
Östergötlands län

Helén Romedahl

Dränering runt kv Blålockan

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning.....	4
Syfte och metod.....	5
Resultat	5
Referenser	6
Tekniska uppgifter	8

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

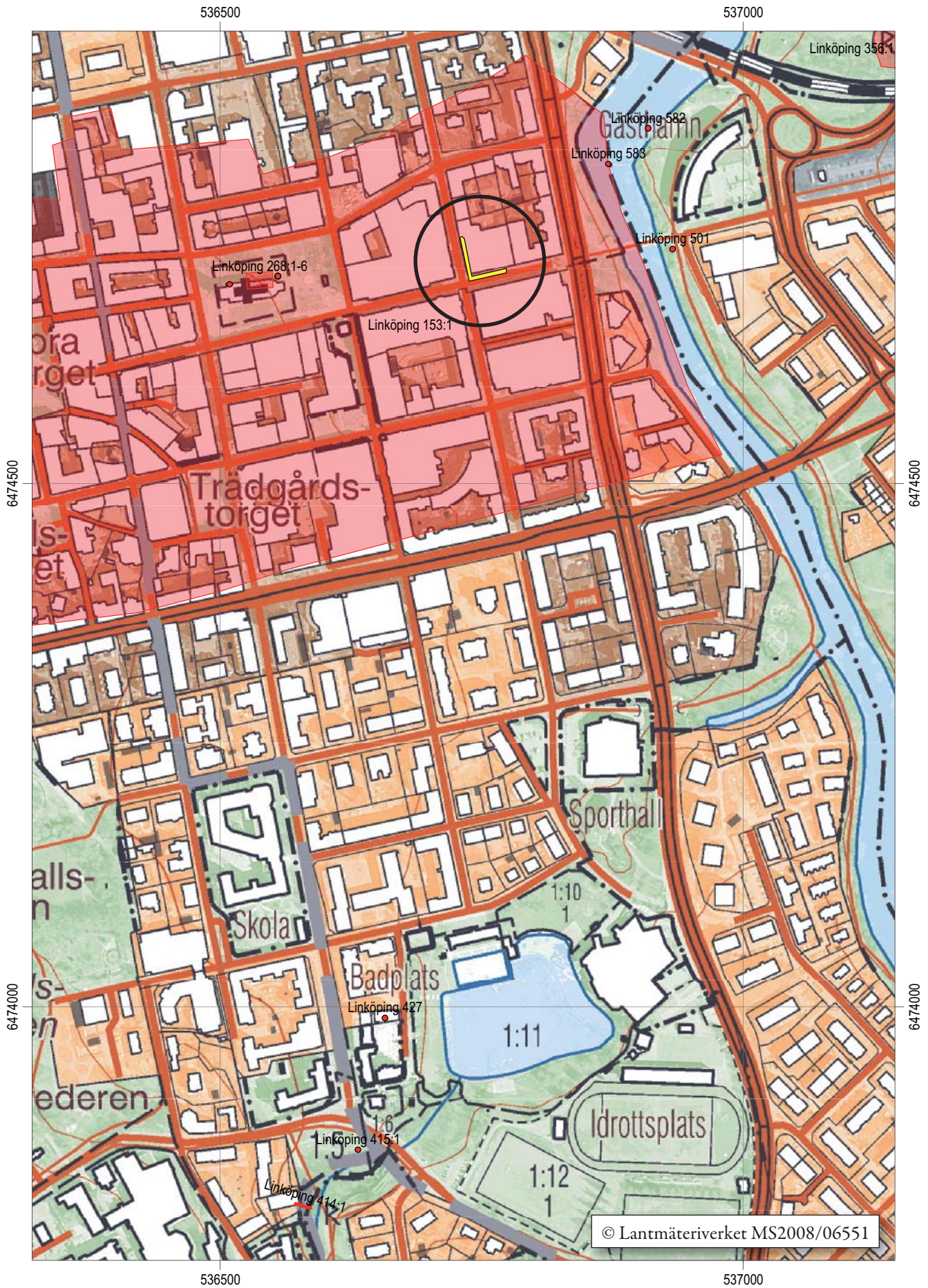
Sammanfattning

Under april - maj 2019 utförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom kv Blåklockan i Snickaregatan/Storgatan i Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. Arbetet utfördes inom fornlämning RAÄ-nr Linköping 153:1 (L2011:4081) och föranleddes av schaktning i samband med dräneringsarbete runt befintliga hus i kvarteret.

De båda gatorna har blivit hårt exploaterade i samband med diverse ledningsdragningar och schakten innehöll därför i huvudsak endast moderna fyllnadsmassor av sand och grus. Endast en liten sträcka innehöll ett bevarat kulturlager, ca 0,5 m under dagens markyta.

Helén Romedahl
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5 000.

Inledning

Under april-maj 2019 utförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom kv Blålockan i Snickaregatan/Storgatan i Linköping stad och kommun, Östergötlands län. Arbetet utfördes inom fornlämning RAÄ-nr Linköping 153:1 (L2011:4081) och föranleddes av schaktning i samband med dräneringsarbete runt befintliga hus i kvarteret. De båda gatorna har blivit hårt exploaterade i samband med diverse ledningsdragningar och schakten innehöll därför i huvudsak endast moderna fyllnadsmassor av sand och grus. Endast en liten sträckning innehöll ett bevarat kulturlager, ca 0,5 under dagens markyta. Arbetet utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen Östergötland. För de arkeologiska kostnaderna svarade Fastighets AB LE Lundbergs. Ansvarig för undersökningen och rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet ligger i dag öster om S:t Larskyrkan i Linköpings innerstad men i den medeltida och historiska stadens utkant. Under senmedeltid tycks stadsgränsen ha gått någonstans mellan detta område och S:t Lars kyrkogård och ytan mellan stadsgränsen och Stångån betecknades då som stadens svinavall och nere vid ån låg byabadstugan (Tagesson 2002:329).

En del av schaktsträckan var förlagd till Snickaregatan. Under 1700-talet utgjordes Snickaregatan av sträckan mellan Ågatan och Nygatan. Dess nuvarande sträckning är från 1800-talets andra hälft. Namnet har gatan fått av de snickeriverkstäder som legat här, bl a ska en likkistesnickare Scherman haft sin verkstad här under 1800-talets andra hälft. Storgatan betraktas som en ”produkt” av Linköpings första stadsplan 1651 även om namnet och gatan till viss del existerat sedan medeltiden då den utgjorde en förbindelselänk mellan torget och de båda kyrkorna. Öster och sydöst om S:t Larsgatan fanns åkermark men uppgifter i de historiska källorna vittnar om att det fanns en oreglerad bebyggelse kring Ågatan (Hök 1968; Tagesson 2013).

Tidigare arkeologiska undersökningar i närområdet

Detta område – Linköpings medeltida och tidigmoderna utkantsområden – har under årens lopp berörts av flera arkeologiska undersökningar. Några av dessa såsom kv Brevduvan 21, kv Baggen, Bastuplan, Trädgårdstorget, kv Artemis 12 samt Gröngatan och Slottsgatan finns sammanfattade i artikeln ”Linköpings utkantslager” (Björkhager m fl 2004).

Flera mindre arkeologiska förundersökningar har också genomförts i Snickaregatan (se bl a Feldt 2001a & b; Karlsson 2011; Magnusson 2011 och Romedahl 2019). Stora delar av gatan är sönderskuren av diverse ledningar och i stort sett hela den västra sidan av gatan, där bland annat fjärrvärmen ligger, är helt urschaktad. De kulturlager som ändå påträffats har kunnat dateras till främst 1600- och 1700-tal och området tycks knutet till odling (Sjölin 2014a-c). Vid ett par av Östergötlands museums schaktningskontroller i Snickaregatan dokumenterades kulturlager och keramik (Feldt 2001a-b; Karlsson 2011).

I samband med schaktning för fjärrvärme våren 2018 gjorde undertecknad en arkeologisk undersökning i bl a Snickaregatan, söder om Storgatan. Trots ett relativt stort antal recenta markingrepp i form av olika ledningsdragningar fanns emellertid bevarade lager och konstruktioner längs längre eller kortare schaktsträckor. De kulturlager som fanns bevarade var i allmänhet mycket homogena, upp emot 0,6 m tjocka och fyndfattiga (Romedahl 2019).

Vid undersökningar främst i Repslagaregatan, men även i Ågatan och Snickaregatan, har keramik påträffats. En del av keramiken har varit felbränd, vilket tyder på att den kommer från ett krukmakeri som sannolikt legat i närheten (Feldt 2005; Hörfors 1992).

Under hösten 2013 och vintern - våren 2014 har flera schaktningskontroller utförts i Snickaregatan och närbelägna Ågatan (Sjölin 2014a-c). En större arkeologisk slutundersökning har också genomförts i den nordöstra delen av det medeltida stadsområdet.

År 2010 undersöktes två tomter i kv Bokbindaren, norr om nu aktuellt förundersökningsområde (Tagesson 2013). Vid undersökningen dokumenterades två välbevarade historiska gårdar vilka etablerades i början av 1600-talet.

Det aktuella området ligger, som ovan nämnts, under medeltid och historisk tid i stadens sydöstra utkant. I boken *Kulten, makten och människan – arkeologi i Östergötland* (2004) finns en sammanställning av de undersökningar som gjorts i detta utkantsområde. Dessa visar att de kulturlager som uppträder här är tjocka homogena kulturlager utan synliga lagerskillnader. Ett annat utmärkande drag är också att lagren är relativt sett fyndfattiga.

Figur 3. Undersökningsytan mot bakgrund av adresskarta över Linköpings innerstad. Det bevarade kulturlagret är markerat. Skala 1:1000.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att i första hand tillse att fornlämning berördes så lite som möjligt av arbetsföretaget. Eventuella framkomna fornlämningar skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras. Arbetet utfördes som en schaktningsövervakning. Schaktbredden uppgick till 4 m i överytan och till ca 3 m i underytan. Djupet var ca 4 m.

Resultat

Exploateringsstrycket i denna del av Linköping har varit hårt och kulturlager och konstruktioner är, som antytts här ovan, endast ställvis bevarade. Vid aktuell undersökning var det enbart en kort sträcka som innehöll bevarade kulturlager. Det rörde sig om ett mörkbrunt homogent kulturlager som framkom ca 0,5 m under dagens markyta, under asfalt och bärlager. Lagret var ca 0,4 - 0,5 m tjockt och följdes av den sterila leran som här låg på ett djup om ca 0,9 - 1,0 m under dagens marknivå. I övrigt var schaktsträckan genombruten av diverse recenta markgrepp som husbyggnation och ledningsdragningar.

Figur 5. Undersökningsytan mot bakgrund av 1757 års karta över Linköpings innerstad. Skala 1:2000.

Hörfors, O. 1992. *Kv Borgmästaren 11, Repslagaregatan/Ågatan*. Arkeologisk förundersökning. Östergötlands länsmuseum.

Karlsson, E. 2011. *Fjärrkyla i Snickaregatan*, intill RAÄ 153, Snickaregatan, Ågatan, Linköpings stad och kommun, Östergötlands län: arkeologisk förundersökning. Östergötlands museum. Rapport 2011:12.

Magnusson, M. 2011. *Nedgrävningar och odlingslager vid Snickaregatan*. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Östergötlands museum. Rapport 2011:89.

Romedahl, H. 2019. *Fjärrvärme i Snickaregatan*. RAÄ Linköping 153:1. Östergötlands museum. Rapport 2019:8.

Sjölin, M. 2014a. *Fjärrkyla i Snickaregatan, kvarteret Druvan 21*. Riksantikvarieämbetet, arkeologiska uppdragsverksamheten (UV). Rapport 2014:85.

Sjölin, M. 2014b. *Fundament intill Åhlénshuset, Snickaregatan*. Riksantikvarieämbetet, arkeologiska uppdragsverksamheten (UV). Rapport 2014:86.

Sjölin, M. 2014c. *Fjärrkyla och el i Snickaregatan*. Riksantikvarieämbetet, arkeologiska uppdragsverksamheten (UV). Rapport 2014:109.

Tagesson, G. 2002. *Biskop och stad – aspekter på urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping*. Linköping.

Tagesson, G. 2013. *Hemma hos fröken Löfgren - från 1600-talets kronotomter till 1700-talets hantverksgårdar*. Östergötland, Linköpings stad och kommun, Kv Bokbindaren 28, RAÄ 153. UV Rapport 2013:31. Riksantikvarieämbetet.

Tekniska uppgifter

Fastighet/lokal/område/sträcka Kv Blåklockan (Storgatan/Snickaregatan)
Socken/stad Linköping
Kommun Linköping
Län och landskap Östergötland

Fornlämningsnummer Linköping 153:1 (L2011:4081)

Digitala fastighetskartans blad 64F 7d SO
Koordinatsystem SWEREF 99 TM
Mätteknik Manuell inprickning

Typ av undersökning Arkeologisk förundersökning
i form av schaktningsövervakning

Länsstyrelsens dnr 431-15460-2018
Länsstyrelsens handläggare Göran Gruber
ÖM dnr 0014/19
ÖM projektnr 001142

Beställare Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig Fastighets AB LE Lundbergs

Projektledare Helén Romedahl
Biträdande projektledare -
Personal -

Fältarbetstid April - maj 2019
Totalt undersöktes 280m²

Fynd -
Foto Digitala
Analyser -

Grafik Helén Romedahl
Renritning -
Grafisk form Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273 Rapport 2019:42 © Östergötlands museum

Under april - maj 2019 utförde Östergötlands museum en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom kv Blåklockan i Snickaregatan/Storgatan i Linköpings stad och kommun, Östergötlands län. Arbetet utfördes inom fornlämning RAÄ-nr Linköping 153:1 (L2011:4081) och föranleddes av schaktning i samband med dräneringsarbete runt befintliga hus i kvarteret.

De båda gatorna har blivit hårt exploaterade i samband med diverse ledningsdragningar och schakten innehöll därför i huvudsak endast moderna fyllnadsmassor av sand och grus. Endast en liten sträcka innehöll ett bevarat kulturlager, ca 0,5 m under dagens markyta.

ISSN 1403-9273

Rapport 2019:42